

Η θεωρία λέει ότι οι «νέοι παίκτες» που θα προκύψουν από το άνοιγμα της αγοράς ενέργειας στην Ελλάδα, σε συνδυασμό με τις εναλλακτικές μορφές παραγωγής ηλεκτρισμού θα μειώσουν την τιμή του ρεύματος. Η πραγματικότητα, όμως, θα αποδειχτεί μάλλον δυσάρεστη για όσους ασπάζονται –ή και προπαγανδίζουν– την παραπάνω θεωρία. Το άρθρο που ακολουθεί, εξηγεί το γιατί.

ΑΓΟΡΑ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Γιατί δεν μειώνονται οι τιμές

ΤΩΝ ΔΗΜΗΤΡΗ Κ. ΠΑΠΑΜΑΝΤΕΛΛΟΥ* ΚΑΙ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Β. ΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ**

Σε προηγούμενο άρθρο, είχαμε αναφερθεί στον μύθο, που, από τη 10ετία του '90, καλλιεργήθηκε και στην Ελλάδα, ότι το άνοιγμα της αγοράς ηλεκτρισμού και η είσοδος στον κλάδο «νέων παικτών», θα έφερνε ανταγωνισμό, που θα οδηγούσε σε μειώσεις τιμών, προς όφελος του καταναλωτή.

Μέχρι τώρα, «νέους παίκτες» είδαμε. Μειώσεις τιμών δεν είδαμε. Αντίθετα, κατά καιρούς, από σχετικούς και από λιγότερο σχετικούς, προωθούνταν ιδέες για περαιτέρω ενίσχυση της χρήσης φυσικού αερίου για ηλεκτροπαραγωγή, καθώς και για την ανάγκη εγκατάστασης γιγαντιαίων φωτοβολταϊκών πάρκων. Για κόστος και για τιμές, πολύ περιορισμένη συζήτηση γίνεται.

Το Κόστος

Στην παραγωγή ηλεκτρισμού, οι καθοριστικοί παράγοντες στη διαμόρφωση του κόστους είναι το κόστος καυσίμου και το κόστος κεφαλαίου. Το κόστος εργασίας έχει μικρή συμμετοχή στη διαμόρφωση του συνολικού κόστους παραγωγής. Το κόστος του λιγνίτη, που αποτελεί το καύσιμο των λιγνιτικών σταθμών, είναι χαμηλό και κυρίως ελέγχιμο, προβλέψιμο και ελάχιστα επηρεαζόμενο από απρόβλεπτους παράγοντες, γεωπολιτικής ή άλλης φύσεως.

Με αυτό το χαμηλό και ελεγχόμενο κόστος καυσίμου, εάν ο ιδιοκτήτης του λιγνιτικού σταθμού, αποδεχθεί να ανακτήσει το κεφάλαιο που επένδυσε σε 25 χρόνια και συμφωνήσει και σε μια λογική απόδοση του κεφαλαίου του, δεδομένου ότι λει-

τουργεί σε έναν ασφαλή κλάδο με σχεδόν αμελητέο risk premium, το κόστος της ΚΛΗ που προκύπτει, μεικνά management, διαμορφώνεται σε πολύ χαμηλά επίπεδα, ώστε να προκύπτουν απόλυτα ανταγωνιστικά τιμολόγια.

Είναι ενδεικτικό ότι, το μέσο κόστος παραγωγής της ΔΕΗ από λιγνιτικούς σταθμούς, παρά τις όποιες αναποτελεσματικότητες, είναι κάτω από τα 40 ευρώ ανά MWh. Αντίθετα, το κόστος ηλεκτροπαραγωγής, με καύσιμο φυσικό αέριο, είναι σε πολύ υψηλότερα επίπεδα και δεν μπορεί να υποστηρίξει ανταγωνιστικά τιμολόγια για επιχειρήσεις, που εκτίθενται σε διεθνή ανταγωνισμό και στις οποίες το κόστος ενέργειας αποτελεί σημαντική κοστολογική συνιστώσα (νικέλιο, αλουμίνιο, χάλυβας, τσιμέντο κλπ.).

ΦΩΤ. Π. ΣΑΥΤΑΣ/ΑΠΕ-ΜΠΕ

ΦΩΤ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΒΛΑΧΟΣ/ΑΠΕ-ΜΠΕ

Ο πιο πρόσφορος τρόπος, για να επιβιώσουν αυτές οι βιομηχανίες, και για να μη σταλούν μερικές ακόμη χιλιάδες άνθρωποι στην ανεργία, είναι αυτός που έχουμε υποδείξει. (Αρθρο μας στην ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ/ΕΨΙΛΟΝ 18/8/13). Να διατεθεί, δηλαδή, ένα μέρος από το δυναμικό των λιγνιτικών σταθμών, της τάξεως των 1.000 MW περίπου, για την προμήθεια της αναγκαίας ενέργειας σε όλες αυτές τις βιομηχανίες, που λειτουργούν στην Ελλάδα.

Οσο για κόστος ηλεκτρικής ενέργειας από φωτοβολταϊκά, αυτό πετάει στα ύψη.

Εξαιρετικά χαμηλό κόστος προκύπτει από τα μεγάλα υδροηλεκτρικά. Εκεί, το κόστος κεφαλαίου παίζει τον καθοριστικό ρόλο. Το αρχικό κόστος επένδυσης είναι μεν πολύ υψηλό, αλλά η ανάκτηση του κε-

φαλαίου που επενδύεται στο φράγμα, γίνεται σε πενήντα χρόνια.

Με αυτά τα δεδομένα, και επειδή η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα, από τη ΔΕΗ, βασίστηκε, για πολλά χρόνια, και πολύ σωστά, κατά 80% και πλέον στον φθηνό λιγνίτη και στο εγχώριο υδροδυναμικό (70% περίπου στο λιγνίτη και 10 – 11% στα νερά), η μονοπωλιακή ΔΕΗ κατόρθωνε να διατηρεί τις τιμές σε χαμηλά επίπεδα. Και αυτό, παρά το πλήθος των επιδοτήσεων σε μεγάλες κατηγορίες καταναλωτών (νησιωτικοί καταναλωτές, γεωργικοί καταναλωτές κλπ.), παρά τις απώλειες από τις προβληματικές επιχειρήσεις, στις οποίες υποχρεώνονταν να παρέχει ενέργεια, για να μην κλείσουν, χωρίς να εισπράττει τους λογαριασμούς, και παρά την μη καταβολή, για μεγάλα διαστήματα, των

συμφωνημένων συμμετοχών του κράτους σε έργα πολλαπλού σκοπού.

Κλείσιμο ή αναβάθμιση λιγνιτικών μονάδων ηλεκτροπαραγωγής:

Σε όλο τον κόσμο, λόγω του μεγάλου συγκριτικού κοστολογικού πλεονεκτήματος, που προσφέρουν οι λιγνιτικές και οι ανθρακικές μονάδες ηλεκτροπαραγωγής, δίνεται σήμερα μεγαλύτερη προσοχή στις τεχνολογίες αναβάθμισης αυτών των μονάδων.

Σκοπός είναι η αύξηση του βαθμού απόδοσης, η εφαρμογή νέων τεχνολογιών μείωσης των αερίων εκπομπών (CO₂, SO₂, SO₃ και NO_x) και μικροσωματιδίων και η σημαντική παράταση της χρήσιμης ζωής τους.

Χρήσιμο επομένως θα ήταν, πριν από

την υιοθέτηση εισηγήσεων για κλείσιμο υφιστάμενων λιγνιτικών μονάδων, με το σκεπτικό ότι είναι παλαιές ή ότι στον χώρο, στον οποίο είναι εγκατεστημένες, υπάρχει λιγνίτης, που για να τον εκμεταλλευτούμε πρέπει να κλείσουμε και να κατεδαφίσουμε τις μονάδες (ΘΗΣ ΚΑΡΔΙΑΣ 1.200 MW), να εξετάσουμε με προσοχή παραδείγματα επενδυτικών σχεδίων άλλων επιχειρήσεων ηλεκτρισμού, που προχωρούν στην αναβάθμιση λιγνιτικών και ανθρακικών μονάδων τους, στην Ευρώπη, στις ΗΠΑ και αλλού.

Το πρόσφατο επενδυτικό σχέδιο αναβάθμισης μεγάλου λιγνιτικού σταθμού στην Πολωνία, με στόχο τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και διαθεσιμότητας του σταθμού, τη μείωση των εκπομπών CO₂ και την παράταση της οικονομικής ζωής του κατά 25 ακόμη χρόνια, αξίζει να προσεχθεί. Μια επικαιροποιημένη ανάλυση κόστους – ωφελειών, για ορισμένες Ελληνικές λιγνιτικές μονάδες, θα μπορούσε να αποδειχθεί χρήσιμη.

Στους σημερινούς πολύ δύσκολους καιρούς, οι αναβαθμίσεις μπορούν να προσθέσουν σημαντική αξία σε υφιστάμενες μονάδες. Αντίθετα, η επιλογή του κλείσματος, ισοδυναμεί με επιλογή καταστροφής κεφαλαίου. Αν οι αναβαθμίσεις δεν προχωρήσουν από τη ΔΕΗ, είναι μάλλον βέβαιο ότι θα προχωρήσουν από τους «νέους παίκτες», δηλαδή από τους πιθανούς αγοραστές της λεγόμενης «μικρής ΔΕΗ», ώστε να αποκομίσουν αυτοί την πρόσθετη αξία, που μπορεί να δημιουργήσει μια επιτυχημένη αναβάθμιση.

Συμπέρασμα

Το άνοιγμα αγοράς, στην παραγωγή ηλεκτρισμού, πρακτικά καταλήγει στη μερική υποκατάσταση του κρατικού παραγωγού από περιορισμένο αριθμό ιδιωτικών επιχειρήσεων παραγωγής. Μεγάλο αριθμό επιχειρήσεων ηλεκτροπαραγωγής, που θα ανταγωνίζονται σκληρά μεταξύ τους και θα ρίχνουν τις τιμές, προς όφελος του καταναλωτή, μάλλον δεν θα δούμε.

Ανταγωνισμός, με την ουσιαστική έν-

νοια του όρου, δεν μπορεί να υπάρξει σε μια αγορά, όπου οι «παίκτες» είναι ολιγάριθμοι. Η αγορά ηλεκτρισμού και ειδικότερα στην παραγωγή, απελευθερωμένη ή όχι, αποκρατικοποιημένη ή όχι, από τη φύση της, έχει χαρακτηριστικά, που προσιδάζουν περισσότερο σε ολιγοπώλιο και πολύ λιγότερο σε πραγματικά ανταγωνιστική αγορά. Αυτό σημαίνει ότι, άτυπες συμφωνίες μεταξύ των «παικτών», για αποφυγή πραγματικού ανταγωνισμού, δεν μπορούν να αποκλειστούν, όσο επινοητική και αν είναι η κρατική ρύθμιση και εποπτεία.

Καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση του κόστους και των τιμών παίζει η σύν-

θεση του παραγωγικού δυναμικού. Η αύξηση του μεριδίου του φυσικού αερίου και των ΑΠΕ στο σύστημα παραγωγής, οδήγησε σε αύξηση των τιμών. Εάν υπάρξει περαιτέρω μείωση του μεριδίου της λιγνιτικής παραγωγής στο σύστημα, θα προκύψουν και άλλες αυξήσεις τιμών. Η ενδεχόμενη είσπραξη μέρους του κόστους με έμμεσο τρόπο (φόροι, τέλη ΑΠΕ κλπ.) δεν αλλάζει τα πράγματα.

Δεν πρέπει να αναμένεται ότι, οι «νέοι παίκτες» θα διαμορφώνουν τιμολόγια με υπόθεση ανάκτησης του κεφαλαίου τους σε 25 ή 50 χρόνια ή με στόχο απόδοσης 4 ή 4,5% όπως, επί σειρά ετών, έκανε η ΔΕΗ. Είναι λογικό να υποθέσουμε ότι θα στοχεύσουν σε υψηλότερες αποδόσεις και με πιο βραχυπρόθεσμο προσανατολισμό ως προς την ανάκτηση του κεφαλαίου. Αυτό σημαίνει υψηλότερες τιμές, εκτός εάν αποκτήσουν υφιστάμενες λιγνιτικές ή υδροηλεκτρικές μονάδες σε ιδιαίτερα ελκυστικές τιμές. Οπως είχαμε προτείνει σε προηγούμενο άρθρο μας, η απένταξη 1.000MW λιγνιτικών σταθμών της ΔΕΗ και η δημιουργία μίας ανώνυμης εταιρείας όπου την πλειοψηφία των μετοχών να έχουν οι μεγάλοι καταναλωτές ηλεκτρικής ενέργειας (ΛΑΡΚΟ, ΑΛΟΥΜΙΝΙΟ, ΧΑΛΥΒΟΥΡΓΕΙΣ, ΤΣΙΜΕΝΤΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ, κ.ά.), θα αποτελέσει μία επιχειρηματική λύση σε αντιδιαστολή με την προηγούμενη, χωρίς να επιδιωχθεί βραχυπρόθεσμη ανάκτηση του κεφαλαίου, ούτως ώστε το κόστος της ηλεκτρικής ενέργειας να παραμείνει χαμηλό κάτω των 35€/MWh.

Αθήνα, 6 Μαρτίου 2014

*Δ. Κ. Παπαμαντέλλος, τ. Διοικητής ΔΕΗ, Καθηγητής Πανεπιστημίου Πατρών, Dr.-Ing μεταλλουργός, πρόεδρος Δ.Σ. Ελληνικού Κέντρου Έρευνας Μετάλλων (ΕΛΚΕΜΕ).

** Κ. Γιωτόπουλος, Οικονομολόγος, τ. Γενικός Διευθυντής Οίκον. ΔΕΗ, τ. Διευθύνων Σύμβουλος ΤΡΑΜ Α.Ε. τ. Πρόεδρος της Επιτροπής Ενέργειας του Ευρωπαϊκού Κέντρου Επιχειρήσεων με Δημόσια Συμμετοχή (Βρυξέλλες CEEP). ■

